

Hup, naar buiten!

We weten het zeker: lekker in de natuur zijn is goed voor de ontwikkeling van kinderen. En jong geleerd is oud gedaan: de buitenkinderen van nu zijn de natuurliefhebbers van de toekomst. Twee goede redenen voor Staatsbosbeheer om met ambitieuze plannen de jeugd de natuur te laten ontdekken.

Illustraties: Mireille Schaap

Een onontgonnen terrein is het onderzoek naar de relatie tussen kinderen en natuur al lang niet meer. Ook in Nederland wordt sinds 2004 – toen de Gezondheidsraad een invloedrijk advies over natuur en welbevinden publiceerde – veel onderzoek gedaan naar de relatie tussen natuur en de ontwikkeling van kinderen. Een duik in die rapporten levert een waslijst aan informatie op. In de natuur spelen kinderen gemiddeld genomen langer en gevarieerder. Omdat natuur fascineert, houdt het de aandacht van kinderen makkelijk vast. Het kost kinderen minder moeite gefocust te blijven, dit voedt – ze knappen er van op! Ze

leren er samenwerken (huttenbouwen!) en ontwikkelen er hun creativiteit. Ze komen er uitdagingen tegen en verleggen hun grenzen. En dan hebben we het nog niet eens over de lichamelijke kant: bewegen, motoriek ontwikkelen, weerstand en uithoudingsvermogen opbouwen.

Sterrenhemel

“Deze effecten zijn er, er zijn veel onderzoeken die dat aantonen”, zegt Dieuwke Hovinga, lector ‘Natuur en Ontwikkeling Kind’ bij de Hogeschool Leiden en de Thomas More Hogeschool in Rotterdam. “Lees bijvoorbeeld de whitepaper ‘Geef kinderen de natuur terug’, die professor

Agnes van den Berg twee jaar geleden heeft geschreven voor Natuurmonumenten. Of kijk naar de onderzoeken die we doen binnen het lectoraat ‘Natuur en Ontwikkeling Kind’. Maar de echte betekenis van de natuur voor de ontwikkeling van kinderen zie je pas door de effecten in samenhang te bekijken. We zijn geneigd er steeds één aspect uit te lichten – concentratie of creativiteit of motoriek – maar het leven van kinderen is niet in stukjes opgedeeld. Dat is een ecosysteem, een complex geheel. En voor die totale ontwikkeling is de natuur van grote betekenis. Het mooiste vind ik dat een mens door de natuur de dingen >>

De natuur ontdekken met al je zintuigen brengt verwondering. Dus ruik, luister, voel en proef (als dat zeker weten kan!) en leer de natuur kennen in al zijn glorie.

Als kinderen spelen in de natuur geeft dit een gevoel van verbondenheid: één zijn met de natuur. Kinderen die deze verbondenheid voelen, zullen als volwassene meer verantwoordelijkheid nemen voor de natuur.

Kinderen kunnen niet zonder natuur. De natuur heeft een weldadige werking op ons en geeft een gevoel van rust en vrijheid.

Lector Natuur en
Ontwikkeling Kind
DIEUWKE HOVINGA
@dieuwkehovinga
@outdoorlivinglearningacademy

“Kinderen staan open voor de natuur. Het vogelnestje bij mij in de klimop, de appels in mijn appelboom: het zijn altijd langslappende kinderen die het zien, eerder dan hun ouders”

in een ruimer perspectief gaat zien. Als je buiten op je rug naar de sterrenhemel ligt te kijken, krijg je een heel ander beeld van je plek in het heelal dan wanneer je in een overvolle trein zit. Het is belangrijk dat we kinderen dat besef meegeven: ik woon in een huis, dat huis staat in een straat, in een wijk, in een stad, in een land, maar daarbinnen én daarbuiten, daar is altijd natuur. En zonder die natuur – zonder zon, zonder zuurstof, zonder water, zonder voedsel – kunnen wij mensen niet leven. De natuur kan wel zonder ons, maar wij kunnen geen dag zonder de natuur. Dat perspectief moeten we kinderen gunnen.”

Toekomst

Kinderen kunnen dus niet zonder de na-

tuur, onderschrijft ook Keelin O'Connor, senior adviseur jeugd bij Staatsbosbeheer. Contact met de natuur heeft een nauwelijks te overschatten positieve invloed op de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van kinderen. En al kan de natuur in principe zonder mensen, de uitdagingen om die natuur op onze aarde te beschermen zijn groter dan ooit. Dus kunnen we stellen dat andersom ook geldt dat de natuur de kinderen nodig heeft. Keelin vervolgt: “We weten dat bij kinderen die zich van jongs af aan verbonden voelen met de natuur, de kans groter is dat ze op latere leeftijd meer verantwoordelijkheid nemen voor natuur. Om deze twee redenen – kinderen hebben natuur nodig, de natuur heeft kinderen nodig – besteden wij bij Staatsbosbeheer speciale aandacht

aan de jeugd. Onze Jongerenraad helpt ons daarbij.” De nieuwe jeugdstrategie van Staatsbosbeheer heet ‘Wij willen naar buiten!’. Deze strategie is in het bijzonder gericht op kinderen van vier tot twaalf jaar. Keelin: “Hoe eerder we kinderen bereiken, hoe beter. En bij deze leeftijd kan dat heel goed in schoolverband. Zo bereiken we ook de kinderen die nooit met hun ouders in de natuur komen. Bovendien zit er in het programma van de basisschool meer ruimte voor natuureducatie dan op de middelbare school.”

30 procent meer

Staatsbosbeheer zet er een tandje bij, zegt Keelin. “Wij willen op onze terreinen de komende vijf jaar 30 procent meer

kinderen en jongeren ontvangen: van 850.000 in 2020 naar 1,2 miljoen in 2025. Driekwart van deze kinderen komt om te spelen. Daar richten we de komende jaren tien nieuwe speelbossen voor in. Het aantal speelbossen gaat dan van 53 nu naar 63 in 2025. Waar mogelijk maken we speelnatuur ook toegankelijk voor kinderen met een beperking. Een kwart van alle kinderen komt meedoen aan een educatieve activiteit: een middagje hulpboswachter zijn bijvoorbeeld. We willen dat alle kinderen die binnen 5 kilometer van een van onze terreinen wonen vóór hun twaalfde jaar aan een educatieve activiteit hebben deelgenomen.” Dat kan een activiteit in een van de Buitencentra zijn, een lokale activiteit of een activiteit van NatuurWijs, een stichting

die deel uitmaakt van Staatsbosbeheer. NatuurWijs heeft een gevarieerd aanbod: van een Bosuitje van een hele schooldag of drie dagen in de natuur tot een hele leerlijn voor de basisschool. Kinderen krijgen een totaalbeleving: hart (de natuur ervaren), hoofd (kennisoverdracht) en handen (veldonderzoek doen). “We gaan NatuurWijs verder uitrollen”, zegt Keelin, die tevens directeur is van deze stichting. “In 2025 heeft elke provincie minimaal twee locaties waar NatuurWijs actief is.” Keelin vervolgt: “Voor de jeugdstrategie van Staatsbosbeheer geldt dat we waar mogelijk samenwerken met andere partijen: natuur- en milieuorganisaties, gemeenten en provincies, welzijnsorganisaties, kinderopvangkoepels en onderzoeksinstituten. We kijken wat er kan, >>

senior adviseur jeugd
KEELIN O'CONNOR
@NatuurWijs

“In schoolverband bereiken we ook de kinderen die nooit met hun ouders in de natuur komen”

en met wie. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld hoe en in samenwerking met welke partijen we onze educatieve rol kunnen versterken in de nationale parken waar Staatsbosbeheer medebeheerder is.”

Bevrijd

Keelin wordt geraakt als ze ziet wat de natuur voor kinderen kan betekenen. “Ik zal nooit dat ene stadsjongetje van acht jaar vergeten dat achterbleef toen hij met zijn klas voor het eerst het bos in ging. De kinderen zouden drie dagen achter elkaar naar het bos komen. Hij durfde niet, dus ik pakte zijn hand en zei: ‘Kom, dan gaan we samen’. Op een zeker moment pakte ik een stukje mos en aaide ermee over zijn wang. Hij schrok: ‘Nee, dat gaat pijn doen!’ Hij zette grote ogen op toen hij zich realiseerde hoe zacht en mooi het

was. Op de laatste dag liep dat jongetje vooraan, helemaal bevrijd van zijn angst. Aan dat jongetje moest ik afgelopen najaar denken toen ik opnieuw met een groepje stadskinderen een paar dagen het bos in ging. Op de derde dag zei een van de begeleiders die megingen: ‘Wat een verschil met dag één!’ ‘Hoezo?’, vroeg ik. En toen zei ze: ‘De kinderen zijn rustig, ze nemen alle tijd, ze zijn nergens meer bang voor. De stad is eruit’. Ik vond het fantastisch om te horen.”

! Ook met je kinderen, kleinkinderen of buurkinderen naar een speelbos? Of deelnemen aan een begeleide activiteit? Kijk op staatsbosbeheer.nl/buitenspelen

Lid Jongerenraad Staatsbosbeheer
MARIT KAMP

Jongeren zijn de toekomst

Marit Kamp (26) is sinds tweeënhalf jaar lid van de Jongerenraad van Staatsbosbeheer. “Al vanaf jonge leeftijd ben ik verbonden met natuur en dieren. Mijn ouders zijn melkveehouders. Ik ben opgegroeid met het belang om goed voor je dieren en groene omgeving te zorgen. Ik had altijd ‘groen’ om me heen. Vogels, insecten: in de klas zorgde ik ervoor dat ik bij het raam zat, om maar naar buiten te kunnen kijken. Pas toen ik in de stad ging studeren, merkte ik dat de aandacht die ik voor natuur heb, voor leeftijdgenoten niet vanzelfsprekend is. Daarom doe ik nu wat ik kan om jongeren en natuur te verbinden. Jongeren zijn de

toekomst, de natuur heeft ons nodig. Maar als je iets niet kent, kun je er ook niet van houden. Daarom is het goed dat Staatsbosbeheer jongeren laat kennismaken met de natuur. En dat wij over het beleid kunnen meedenken. In de Jongerenraad zijn we ongeveer met zijn tien. We weten niet zoveel van de natuur als de experts, maar wij kijken vanuit onze eigen beleving, met een frisse blik. Wat ons betreft mag Staatsbosbeheer in natuurdiscussies krachtig en vooruitstrevend positie innemen. Want de natuur is zo bijzonder, die moeten we behouden. Ook voor de generaties die na ons komen.”

Kinderen leren door de natuur weerbaar te worden. Zo overwinnen ze angsten door bijvoorbeeld in een hoge boom te klimmen of over een slootje te springen. Dat laat ook het zelfvertrouwen groeien.

